

Det blir ikke vondt i en tann som er ren...

Tekst og foto: Ann Cathrin Solbakken

Undersøkelser viser at tre av fire hunder trenger behandling for problemer i munnhulen. Mange går rundt med kroniske smerter uten at eieren er klar over det. God munnhygiene krever riktig kosthold, daglig tannpuss og jevnlig tannrens, sier veterinær Sigbjørn Storli ved Lørenskog dyreklinikk.

- Hunder og tenner er et underdiagnostisert og underbehandlet område innen veterinærmedisin, forteller Storli, som er den i Norge med mest kompetanse på fagområdet.

Han synes norske hundeeiere har blitt flinkere til å forebygge dårlig munnhygiene hos hundene sine, men møter fremdeles mange som tror at naturen selv ordner opp. Kanskje ikke så rart. Tidligere mente mange at det var helt normalt at de firbente ble sure og fikk dårlig ånde på sine eldre dager. Slik trenger det ikke lenger være. Tann- og tannkjøtt sykdommer er genetisk betinget, men kan også skyldes feil kosthold og manglende tannpleie. På Lørenskog dyreklinikk dominerer miniatyrhundrasene, mynder og collie

Dårlig munnhygiene kan i verste fall føre til at tennene løsner og faller ut. Her operer Sigbjørn Storli ut tennene til en katt. Når dyret blir tannløst forsvinner smertene og gommene hardner til. Katten eller hunden vil bli smertefri og kan spise det meste bortsett fra bein.

når det kommer til tannsten og tannkjøttbetennelser. Større, og spesielt aktive raser, kommer hyppigere inn med brukne tenner. Dette skjer gjerne under voldsom lek eller når hunden bærer eller tygger på harde gjenstander.

- Hunder og tenner er et underdiagnostisert og underbehandlet område innen veterinærmedisin.

-Å knekke en tann er som å kutte av en tå eller en finger. Forskjellen er at betennelsen i tanna ikke synes på utsiden. En må bruke røntgen for å se det, forteller Storli som nå er

i gang med en femårig internasjonal spesialisering i tannsykdommer på dyr.

Bakteriene er verst

Hunder har en annen pH-verdi i munnen. De drikker ikke cola og appelsinjuice, og de spiser sjelden søtsaker. Av cirka 1 000 tannpasienter i året oppdager Storli mellom fem til seks hull. Hullene utvikles ofte i tenner som er ødelagte fra før. Dette er derfor ikke noe stort problem. Da er det verre med bakteriene i munnhulen. Når matrester blander seg med bakteriene i spyttet dannes det plakk. Det er et tynt, gult og klebrig belegg som legger seg på tennene. Hvis plakk ikke blir fjernet, vil det kunne mineralisere seg og bli til tannsten. Tannsten har en ru overflate,

som får bakteriene til å blomstre. Det er nå hunden begynner å få dårlig ånde.

Store mengder bakterier i munnhulen fører til irritasjon og betennelse i tannkjøttet. Bakteriene kan også vandre med blodet og lage problemer andre steder i kroppen. Eldre hunder med nedsatt lunge-, nyre- og hjertefunksjoner er spesielt utsatt. Ubehandlet tannkjøttbetennelse øker risikoen for at det dannes lommer rundt tennene som kan gå helt inn til beinet som tannen sitter festet i. Dette kalles parodontose eller periodontitt. Hvis tilstanden får lov til å utvikle seg, vil hundens tenner løsne og til slutt falle ut. Parodontose er vanskelig å behandle på hund, men symptomene kan dempes med riktig tannpleie og kosthold.

Endrer spisemønster

Hunder med problemer i munnhulen vil ofte endre spisemønster. Hvis de brekker en tann, slutter de gjerne å tygge på den siden der tanna er brukket. Brekker tanna også på motsatt side begynner de å sluke maten. Hunder som har trukket flere tenner eller som er født med feil tannstilling tygger gjerne skjevt. Dette kan føre til slitasje i kjeveleddet eller at hunden biter seg selv i ganen. Problemet kan justeres med en tannregulering.

Hundeeieren kommer ikke til med tannbørsten overalt. Det er derfor viktig at hunden får jevnlig tannrens fra 2-3 års alderen.

Forsømte hunder kan utvikle parodontose i alle tenner. De spiser mindre og langsommere når smertene tiltar. Dette vil hundeeieren merke ved at hunden går ned i vekt. På dette stadiet er det som regel ingen annen utvei enn å trekke alle tennene hvis hunden skal bli kvitt smertene. Når tennene er borte blir gommene hardere. Dette gjør hunden i stand til å spise nær sagt

hva som helst, bortsett fra bein.

Storli foretrekker å beholde tennene hvis det lar seg gjøre. Han erfarer at enkelte hunder utvikler nervøse trekk når de blir tannløse. Dette kan kanskje skyldes at de føler seg handikappet i samspill med andre hunder og dyr. En tann som ikke er for ødelagt kan reddes ►

Tips til god munnhygiene

- Børst tennene til hunden hver dag
- Fôr hunden med et tørrfôr.
- Server føret tørt og unngå finmalte produkter
- Gå jevnlig til tannrens hos veterinær fra hunden er mellom 2 og 3 år gammel
- Søk hjelp hos veterinær dersom du oppdager problemer i munnhulen eller ser at hunden endrer spisemønster. Sjekk hundens munn minst en gang i uka
- Ikke skjem bort hunden med hyppige måltider og søtsaker

Hunder får sjelden hull i tennene. Det er bakteriene som er deres verste fiende. I tillegg til å lage problemer i munnhulen kan de vandre med blodet og lage problemer andre steder i kroppen.

med en rotfylling eller en metallkrone.

- Det beste er å forebygge dårlig tannhygiene, slik at en ikke ender i slike situasjoner, understreker han.

Kostholdet påvirker

Hunder trenger et fôr som gnisser mot tennene slik at det fjerner plakk. Tørrfôr som serveres tørt er det beste. Her finnes det både fôr der fôrøkula er spesialdesignet for å kunne slippe bort mest mulig plakk, og fôr som hindrer mineralene i å binde seg slik at det dannes tannsten. Kjøttrevler er bra for tennene, men Storli vil ikke anbefale kjøttbein. Glupske hunder sluker større biter, og ender gjerne på operasjonsbordet med kjøttbeinet sittende fast i fordøyelsessystemet, dessuten skjer det ofte at hunder knekker tenner når de tygger på bein eller andre harde gjenstander.

Jo mer finstruktur i maten, desto verre. Oppbløtt tørrfôr, boksemat og våtfôr har liten eller ingen

slipeeffekt, og vil føre til mer plakk. Produkter som skal forebygge dårlig munnhygiene har liten dokumenterbar effekt, forteller Storli. Enzymholdige hudben og lignende har en viss slipeeffekt, men ingen kan uansett måle seg med den daglige tannpussen. Det er derfor lurt å venne hunden til tannbørsten fra den er valp.

Trenger også tannrens

Både Storli og dyrepleier Eileen Josefsen anbefaler hundeeiere å pusse tennene daglig, i tillegg til å sjekke munnen minst en gang i uka. - Mange hundeeiere er superflinke til å pusse tennene til hundene sine. Det kan vi se når de kommer inn på kontroll. Men litt tannsten blir det uansett, forteller Josefsen.

Plakk og tannsten legger seg mellom tennene og under tannkjøttet, der det er umulig å komme til med tannbørsten. De fleste hunder trenger derfor jevnlig tannrens. Under behandlingen er det viktig at hunden er bedøvd, slik at veterinær eller dyrepleier kommer til overalt. Tannrens

kan en begynne med når hunden er mellom to til tre år. Hvor hyppig hunden trenger behandling er svært individuelt.

- Søk hjelp dersom du merker dårlig ånde eller oppdager andre tannproblem på hunden din, anbefaler Storli. ■

Det beste for tennene er tørrfôr som serveres tørt. Jo mer finmalt føret er, desto mer plakk og tannsten blir det.

Irritasjon og betennelse i tannkjøttet er vanlig hos hund. Det kan ses som en tynn rød rand på kanten av tannkjøttet.

God munnhygiene er viktig for hundens helse og velvære. Mange hunder går rundt med kroniske smerter i munnhulen uten at eieren er klar over det, forteller veterinær Sigbjørn Storli.

Pronto får narkosemiddel.

Narkosen virker raskt. Pronto siger sammen.

Tanntimen

Tekst og foto: Laila Sognnæs Østhagen

Vi tobente må til tannlegen i ny og ne. Hunden vår har også en tannhelse som må ivaretas. En mandag morgen dro Pronto til veterinæren for å få tannbehandling. Han gikk fra brunt til hvitt på femten minutter.

Pronto er en energisk og fornøyd sjuåring. Han er glad for det aller meste som dukker opp i hverdagen. Men den årlige helsesjekken tar han med en passe misfornøyd mine. Det er noe med den lukten hos dyrlegen, det er noe med de litt dårlige minnene om ørebetennelse, kloklipp og vaksiner. Uff og uff, og i år synes dyrlegen at det i tillegg var på tide med en tannbehandling. Tannstenen har tatt grep. Det ser ikke helt bra ut inne i munnen, og nå er det for sent å begynne med den daglige tannpussen. Kjeften får undertegnede ta, tannbehandlingen er det dessverre Pronto som må ta. Vi får en ny time neste mandag. Heldigvis gruer ikke en hund seg, og de neste dagene går som de pleier med lek, mat, turer og søvn.

Bedøvelse og narkose

Mandagen etter. Klokka slår ni om morgenen når vi parkerer utenfor dyrlegen. Pronto hopper

logrende ut, men ser fort at han er tilbake der han var forrige uke. En gang til på så kort tid, tenker han kanskje. Logringen slutter raskt. Pronto blir motvillig med inn, men han vil ut igjen. Han setter forlabbene mot døra, men den åpner seg dessverre ikke. Og ikke har han fått mat i dag heller, fordi han skal få narkose. Nei og nei, for en mandagsmorgen.

- Det største problemet er det man ikke ser, det som ligger under tannkjøttet.

Men dyrleger og dyrepleiere er snille folk, og de koser og godprater med ham i det han blir løftet opp på benken. Veterinær Cecilie Askvig ved Pet Vett lytter på hjertet hans. Hun hører en suselyd fordi Pronto har en bi-lyd på hjertet. Det vil si at hjerteklaffene ikke lukker seg helt

som de skal. Derfor skal han få en injeksjon med antibiotika før selve tannbehandlingen.

- Fordi ikke hjerteklaffene hans lukker seg ordentlig vil det bli en tilbakestrømming av blodet til hjertet, og siden tannbehandlingen vil frigjøre bakteriene fra munnen kan de da gå rett til hjerteklaffene. Makskonsentrasjonen av antibiotikaen skal være der når tannrensingen begynner og bakteriene frigjøres, sier Cecilie, og setter sprøyten. Det går fint for Pronto. Men heisann, en sprøyte til?

- Ja, det er en bedøvende sprøyte, sier Cecilie og setter den like kjapt og greit.

Dyrepleier Julie Østby Larsen kommer inn. Hun skal hjelpe til med å sette veneflonen. En lang nål føres inn i venen på forlabben og narkosemiddelet sprøytes inn. Det tar ►

Her ser vi tannstenen. Den skal snart bort.

Veterinær Cecilie Askvig fjerner tannsten med kyndig og stødig hånd.

under minuttet før Pronto sakte siger sammen på benken med tunga halvt ute. Øyerefleksene hans blir sjekket for å se om narkosen virker som den skal. Cecilie drar tungen helt ut og fører en tube ned i halsen (luftrøret) slik at vannet som brukes i tannbehandlingen ikke skal sette seg i lungene hans.

- Mandlene hans er litt hovne. Det kan nok være en reaksjon på tannsten. Her har nok bakteriene flyttet seg nedover i halsen hans. Det største problemet er det man ikke ser, det som ligger under tannkjøttet. Bakteriene fra tannsten kryper opp i tannkjøttet og derfra kan de gå videre i blodbanen til indre organer. Det kan være livstruende.

Heldigvis er det bare hovne mandler hos Pronto, og tross alt, det er ikke den verste tannstenen Cecilie har sett. Men den kunne vært unngått med daglig tannpuss. Her får eieren nok en påminnelse, og Pronto får et rykk i kroppen. Det trengs litt mer narkosemiddel. I tillegg får han også intravenøs væske for å opprettholde sirkulasjonen under behandlingen. Dette er på grunn av hjertefeilen hans, men ved større operasjoner blir dette brukt hos alle.

Forebygging

Det er spesielt hunder under 15 kilo som er plaget med tannsten. Det er ikke lett å forklare hvorfor.

- Det kan være på grunn av at de har en annen sammensetning av spyttet. Uansett så kan tannsten forebygges, først og fremst med tannpuss. Hver dag. Eller så ofte man kan. Man har jo

Tannbehandlingen går raskt med et ultralydhode.

også dentalstick og spesielle tørrfôr mot tannsten. Det kan eventuelt blandes ut i det vanlige fôret. Og man bør ta full tannbehandling et par ganger i året, sier Cecilie.

Hun forteller videre at det er sjelden at hunder får hull i tennene. Det er kun jekselen som får hull på grunn av at tannen har en tyggeoverflate.

- Men mange hunder brytter tenner. Dette kan gjøre svært vondt. Tannen bør da trekkes, eller så må man få bygget opp en krone. Noen har også fått løse tenner på grunn av tannsten som har krøpet opp i tannkjøttet slik at tannen løsner. Dette er veldig smertefullt for hunden. Vi vet at hunden ikke kan si i fra om den har vondt, og vi tror kanskje at den ikke er plaget av smerter fordi den spiser og virker fornøyd. Men som Cecilie sier:

- Hunder viser sjelden symptomer på smerter, og det siste de gjør er jo å slutte å spise. Det er hundeeieren som må forebygge og følge opp hundens helse. Når vi først har skaffet oss hund må vi ta på oss det ansvaret.

Cecilie er opptatt av vi rett og slett må åpne opp munnen på hunden.

- Se hva som er der inne, tannsten ordner seg ikke selv, heller ikke brukne eller løse tenner.

Tannrens

Pronto blir båret inn til selve tannbehandlingsrommet. Her er det røntgenapparat og tang og bor og nesten alt som finnes på et tannlegeværelse. Det er som om man kan kjenne sin egen lille tannlegeskrekk i magen, men Pronto kjenner ingenting. Ikke at han ligger på et mykt teppe en gang. Snart suser det i et slags spylebor, som er et ultralydhode. Det settes mot de brune områdene på tennene. Og det går fort fra brunt til hvitt.

- Dette er ultralydtannrens som jeg bruker til å fjerne selve tannstenen på tannen med. Nedre tannrekke er ikke så verst, men oppe er det mer. Her blør han også i tannkjøttet. Det er typisk at

det er oppe og på yttersiden at tannstenen setter seg. Tungen renser som regel opp innsiden, og overkjeven sliper mekanisk av tannsten på de nedre tennene.

Cecilie finner fram en liten skrape og går innunder tannkjøttet. Tannkjøttet har krøpet oppover og hun måler lommedybden, og fjerner samtidig tannsten innunder tannkjøttet. Etterpå tar hun fram et annet type bor. Den polerer tannen som er fri for tannsten med poleringspasta.

- Nå lager jeg overflaten glatt slik at ikke tannstenen skal få feste. Det er viktig at eier ikke skraper vekk tannsten selv, da lager man bare riper hvor tannstenen fester seg. Og igjen; problemet er det du ikke ser, det som ligger innunder tannkjøttet.

Pronto rykker litt til og Cecilie må gi ham enda mer narkose.

- Han er en tøffing, en liten kriger, men han kjenner ikke smerte, og har ikke noe angstnivå. Men han kan høre oss.

Det nærmer seg slutten av tannrensingen. Et kvarter har gått og tennene er helt hvite igjen. Cecilie tar røntgen av en tann. Hun er bekymret for at det kanskje er betennelse i roten. Men heldigvis forteller bildet at det ikke er noen fare.

- Men vi skal følge opp den tannen, sier hun. Pronto får nå en oppvåkningssprøyte, og etter noen minutter åpnes øynene litt. Og lukkes. Og åpnes igjen. Snart settes han på bakken. Han er passe omtåket og sjangler ut. Der står det en stor og fin tisper. Det er såpass krefter i ham at han gir henne oppmerksomhet med et snus og en passe entusiastisk logring. Og så vil han hjem. Og sove. Og sove. Og sove.

- Han er nok ikke helt seg selv før i morgen, sier dyrepleier Julie.

Nei, det var han ikke. Men tennene, de ble fine. Og nå skal de pusses hver dag. Nesten. Jeg lover å prøve på det. ■

Staffordshire bull terrier på utstilling. Bildet har ingen tilknytning til saken. Illustrasjonsfoto: Malin Paulsen.

Tannproblemer hos hund

- et eksempel fra staffordshire bull terrier

Tekst og foto: **Per Kr. Andersen**

Helseproblemer på hund er et tema med stadig større fokus. Dette er meget bra fordi det er mange tilstander som skaper betydelige problemer for det enkelte individ med smerter, nedsatt førlighet, syns- og hørselsforstyrrelser og annet.

Det er ulike tiltak i de forskjellige kennelorganisasjoner for å bekjempe problemene. Eksempler kan være at FCI for flere år siden har endret standarder slik at ekstreme tilstander ikke utvikles eller oppmuntres, og at Svensk Kennel Klubb har et stort helseprogram der man blant annet i forbindelse med utstillinger skal registrere tilstander som oppfattes å være problemer, eller som man vil holde under observasjon for enkelte raser. Norsk Kennel Klub arbeider med lignende programmer og har gjennom årene gjort mye, spesielt gjennom utdanning av oppdrettere og andre interesserte.

Rasespesifikke problemer

Både som hundeeier, oppdretter og dommer har jeg over tid sett mange av disse tilstandene.

Mange raseklubber har gode programmer som fokuserer på rasespesifikke tilstander, ofte i nært samarbeid med kompetente veterinærmiljøer som gjør at både undersøkelser og utnyttelse av resultater blir best mulig. Andre ganger kommer man over tilstander på enkeltraser som ikke er kjent eller anerkjent og som gjør at man må heise det gule eller kanskje til og med det røde flagget. Slik var det for min del på staffordshire bull terrier hvor jeg erfarte en situasjon som antagelig ikke var tilstrekkelig godt kjent for rasens oppdrettere og raseklubb.

Etter å ha dømt rasen flere ganger, spesielt i 2009, har jeg oppdaget et stort antall hunder med tannproblemer. Noen har nok oppfattet at jeg er meget streng med tannbedømming. ►

Etter å ha informert om tilstanden har både raseklubb, oppdrettere og flere eiere reagert meget positivt på at informasjonen kommer fram og konkretiseres. Det skal de ha mye positiv omtale for. Dette er ikke bare aktuelt for staffordshire bull terrier. Dessverre har andre raser - også terrierrasen - samme problem, i forskjellig omfang. Jeg vil bruke denne artikkelen som et eksempel på en type problem som har konkretisert seg og forhåpentlig som et lite bidrag til oppmerksomhet rundt slike problemer også på andre raser.

1 a.

1 b.

Bildene med tanneksempler er ikke fra staffordshire bull terrier.

For det første er det nødvendig å være tydelig på hva som er problemet. Jeg snakker ikke om generelle tannfeil og tannmangler på hund. Dette er et spørsmål om helse relaterte problemer som kan gi betydelige problemer for hundene. Når det gjelder generelle tannproblemer så er jeg nok ikke av de strengeste, så fremt jeg ikke dømmer raser som er absolutte i sine krav til komplette tannsett. Når det gjelder krav til tenner i forhold til helse relaterte problemer er jeg nok ganske streng.

Smertefulle tilstander

Hva er så problemet? Jeg snakker her om tannproblemer hvor hunden kan få tildels betydelige lidelser og hvor dette dessverre er meget arvelig. Tilstandene har litt forskjellige navn, men felles for dem er at hjørnetennene i underkjeven støter opp i overkjeven. Dette kan sees på flere måter. I noen få tilfeller er det snakk om at valpetenner ikke har falt ut og skaper problemer for normal vekst og plassering for nye tenner. Hovedproblemet er at underkjeven er for smal slik at hjørnetennene treffer overkjeven.

Den minst alvorlige varianten er (1) når bittet er trangt i sidene og hjørnetennene nede står trangt mot hjørnetennene oppe og hvor vi ser forskyvning av tannkjøtt. På bilde 1a ser vi trangtstående nedre hjørnetenner hvor vi kan se at gummen over er påvirket. Det kan også være slik at det blir problemer ved at valpetenner ikke faller ut, se bilde 1b, hvor de ytterste tennene er valpetennene. I disse tilfellene er det viktig at veterinær vurderer å trekke tennene for å skape plass for de nye tennene. Noen vil kanskje diskutere hvor vidt denne varianten er genetisk betinget eller ei. Det vil jeg ikke ha noe mening om. Jeg bare konstaterer at dette ikke er en tilfredsstillende tannstilling sett fra et dyrevelferdsmessig synspunkt.

Neste variant (2) er når hjørnetennene på en eller annen måte går opp i tannlinjen i overkjeven. Dette kan gi ulike forhold, alt fra lettere for-

skyvninger til at hunden ikke får lukket kjeven i tilfredsstillende bitt. Da snakker jeg ikke om utstillingsforhold, men om mulighet til å lukke munnen med påfølgende spiseproblemer og i flere tilfeller hull i tannlinjen, forskyvning av tannkjøtt og smerter. Slike tilfeller sees på bilde 2a og 2b.

- Første steg på veien er at raseklubben og oppdretterne erkjenner at man har et problem.

Det mest problematiske er antagelig når tennene i underkjeven går opp i gummen over (3) og lager store hull, noe som selvfølgelig er meget smertefullt for hunden. Se bilde 3a og 3b. Det kan muligens lages en argumentasjon rundt at noe av dette er mindre problematisk enn annet. Personlig synes jeg det er en uinteressant diskusjon på raser hvor det er dokumentert at slike tilstander er et problem. Når man ser at dette er et raseproblem må man kjøre et strengt regime slik at oppdrettere og eiere oppdager og erkjenner at rasen har problemet.

Dette er ikke bare et problem jeg har mine private synspunkter på. I det svenske helseprogrammet som det nå arbeides etter er dette nevnt som et konkret problem man skal ha til observasjon på rasen. Jeg har snakket med dommere som har dømt rasen på ulike utstillinger, som har registrert samme problematikk. Viktigst er det at på siste terrierkonferanse var staffene en av de rasene som ble gjennomgått. Der var det mange dommere som hadde samme type erfaringer og det var entydig at dette måtte det arbeides med.

Tannproblemer og bedømming

Howdan dømmer jeg så dette? For det første så er jeg ikke streng i bedømmelsen på valper, men jeg bemerker dette i hvert enkelt tilfelle jeg ser slike tilstander. Det vil ikke være mulig å si noe konkret på valper om det eventuelt er forbigående med et trangt bitt. Direkte skader har jeg heldigvis ikke sett på valper. På hunder i offisielle klasser, på raser som ikke er kjent for å ha slike tannproblemer så er det ikke diskvalifikasjon for meg i lettere tilfelle (1). I tilfelle med 2 og 3-tilstander er det alltid 0.

På raser hvor dette er et problem er jeg meget

Jeg dømte rasen på tre utstillinger i 2009. Dette var situasjonen jeg registrerte:

Sted	Dato	Ant. hunder fremmøtt	Hunder med 0 pga tenner	% av fremmøtte
Lofotutstillinga	01.08.09	9	6	66
Halland Int Tvååker	11.07.09	31	6	20
Steinkjer Hundeklubb	05.09.09	6	4	66
Sum		46	16	34

Er det spesielle klasser som går igjen? Antall hunder med 0. premie av fremmøtte i klasse:

Sted	Dato	JK	AUK	AK	CHK	VetK
Lofotutstillinga	01.08.09	4 av 6	1 av 1	1 av 2	0 av 0	0 av 0
Halland Int Tvååker	11.07.09	1 av 10	0 av 5	4 av 13	0 av 2	1 av 1
Steinkjer Hundeklubb	05.09.09	3 av 5	0 av 0	1 av 1	0 av 0	0 av 0
Sum		8 av 21	1 av 6	6 av 16	0 av 2	1 av 1

2

2 a.

2 b.

3

3 a.

3 b.

Tema: Tannhelse

streng i bedømmelsen, og det er dessverre slik at jeg har sett alle tilstandene på staffer. Det som er et tilleggsforhold er at når jeg går i katalogene etter utstillingene så er dette et udiskutabelt arvelighetsproblem. Når det er et så tydelig arvelighetsproblem i rasen så er det antakelig forholdsvis enkelt å ekskludere de aktuelle individer og linjer som bærer problemet. Første steg på veien er at raseklubben og oppdretterne erkjenner at man har et problem og så må man være åpen på dette.

Hvor stort er problemet? Det vet jeg ikke, men det som er konkret er at dette sees både i Sverige og i Norge og det er de samme linjene som går igjen. Det som illustreres i tabellene er selvsagt et begrenset antall hunder, men det er uansett et alt for stort innslag av tannproblemer til at man kan ta lett på dette. Det kan hende at flere kan mene noe om min strenge linje og min vurderingsevne, men uansett er det til syvende og sist ikke til å komme forbi at rasen har et betydelig tannproblem som det må arbeides med.

Og til slutt: Om jeg liker rasen? Ja! Kjempeflotte og trivelige hunder - la ikke det være noe å lure på! ■

» Artikkelforfatteren har drevet oppdrett av leonberger og norwich terrier. Han er autorisert eksteriørdømmer fra 1993 og dømmer raser i gruppene 1, 2, 3, 5 og 8. Han har også utdanningsmessig bakgrunn fra human medisin og anatomi.

Tygge-
bein, jatakk,
tannpuss litt
senere.

Veterinær Jeanette og dyrepleier Karine gir valpen bedøvelse før tanntrekking.

Noen tann- og munnhuleproblemer

- Tannstein
- Tannkjøttbetennelse (gingivitt)
- Periodonitt (tannkjøttbetennelse som har foregått over tid, og hvor tannens festeapparat ødelegges og tannkjøttet trekker seg tilbake)
- Karies (hull), relativt sjelden hos hund
- Brukne tenner
- Tannrotbyll
- Melketenner som ikke felles
- Feilstillinger
- Kreft i munnhulen

Mye kan forebygges

Tekst og foto: Laila Sognnæs Østhagen

Tannpuss, riktig fôr, tyggebain og jevnlig tannsjekk. Jo da, det er mye vi eiere kan gjøre for å forebygge tannproblemer hos vår firbente venn. Men har hunden en brukket tann, eller en tann for mye, ja, da er veterinæren god å ha.

Vi mennesker er opptatt av vår egen tannhygiene. Vi pusser tennene, vi buker tanntråd og fluor og vi går jevnlig til tannlegen. Og skulle vi brette en tann, eller kjenne et snev av tannpine, ja, da sitter vi raskt i en tannlegestol og får orden på problemet. Om hunden brette en tann, får tannkjøttbetennelse eller tannpine, da er det ikke bare å si bjeff og så er man på vei til nærmeste veterinær. Det kan gå lang tid før noe blir gjort for å fjerne problemet, rett og slett fordi vi ikke alltid ser symptomene. Men de er der.

Kjennetegn på tannsykdom hos hund kan være alt fra dårlig ånde eller nedstemthet, til at den

trekker seg unna eller får dårlig appetitt. Legg også merke til eventuell endret tyggeatferd. Uansett bør hunden få tannsjekk hos veterinær en gang i året.

- Hunder skjuler sin smerte og tannverk kommer gjerne smygende. Derfor må man alltid være oppmerksom på endret atferd hos hunden, sier veterinær Jeanette Brekke Hansen ved Hønefoss Dyrehospital.

Hun har videreutdannet seg innen tannmedisin og har behandlet mange tannproblemer. Reaksjonene fra hundeeierne er som regel at de har fått en forandret hund tilbake.

- De opplever at både appetitt og vitalitet er tilbake igjen etter tannbehandling.

Tips for puss

Vi hundeeiere har ansvar for å ikke bare passe på, men også pusse på.

- Tannpuss er det viktigste for å forebygge tannsten. Tannsten kan være farlig fordi den

kan utvikle seg til en tannkjøttbetennelse. Tenner kan da løsne. Og på sikt kan bakteriene fra betennelsen gå i blodet og transporteres til andre organer i kroppen. Dette kan gi alvorlige sykdommer i både lever, nyre og hjerte, forteller Jeanette.

Hver dag bør vi pusse tennene til hunden. Men det er lettere sagt enn gjort. Og når det ikke er gjort, så skylder vi på at vi ikke har tid eller ork. Men ofte skylder vi på hunden, skylder på at den ikke liker det. Veterinær Jeanette har noen råd for det.

- Begynn når hunden er valp. Start med å massere kun med fingeren. Etter hvert bruker du en myk tannbørste med tannpasta på. Den smaker godt og er en belønning i seg selv. Ikke begynn foran. Hunden er følsom for nesa si, så start med tennene bak hjørnetennene. Begynn bare med en tann, så fortsetter man gradvis med flere. Det er viktigst å pusse utsiden av tanngarden. Tennene på innsiden renses som regel av hundens tunge og spytt, forklarer hun.

Men ikke alt kan forebygges

Tannskader kan oppstå akutt. En stein som tygges på, et stygt fall eller en påkjørsel. Dette er ikke noe man kan forebygge. Men man ►

Her ser vi de to ekstra hjørnetennene som skal trekkes.

Røntgenplaten settes mellom tennene. Digitalisering gjør denne prosessen enkel.

Bildet kommer raskt opp på skjermen.

kan heldigvis behandle slike skader.

- Har hunden nylig brukket en tann kan vi legge en plombe over den vitale delen av tannen. Men dette må gjøres innen 24 timer før bakteriene setter seg. Har skaden vart et døgn må vi rotfylle, eller vi kan trekke tannen. Dette er opp til eier, forklarer Jeanette.

Ved rotfylling må hunden inn til jevnlig kontroll for å ta røntgen. Det blir med andre ord en dyrere prosess.

Her kommer melketannen ut.

Tre hull tilbake som raskt vil gro seg til.

- Trekker vi tannen slipper hunden å ha det vondt. Men en tjenestehund kan ha behov for å beholde alle tennene, og da rotfyller vi, eller setter på en krone.

Om vi hundeeiere ikke kan forebygge slike skader, så kan vi oppdage dem. Sjekk derfor tennene til hunden din jevnlig.

Trekking av tenner

Ved dyrehospitalet har de en pasient som ikke har en tann for lite. Han har faktisk tre tenner for mye. Og det er heller ikke noe man som eier kan forebygge, men en eier kan være oppmerksom på hvordan tanngarden ser ut.

- Eierne til denne elghundvalpen så selv at det var noen tenner for mye her, sier Jeanette, og får med seg dyrepleierstudent Karine Eriksen ned til den ventende pasienten.

Valpen får en sprøyte med beroligende før den blir båret inn og lagt på behandlingsbordet. Her får den både narkosemiddel og smertestillende. Hunden blir raskt bedøvd, og røntgen blir tatt. Dette for å se nærmere på tannstillingen og størrelsen på roten av tennene. Jeanette studerer bildene og ser nøye på de tre tennene hun skal trekke ut. En melkehjørnetann som ikke er felt, og to ekstra fortenner.

- Hvis disse tennene vokser seg ut vil hunden bite seg selv i tunga. De vil også skape press på de andre tennene, som igjen vil bli mer utsatt for tannstein og feilstilling. De er rett og slett noen tikkende bomber, sier Jeanette, og begynner å lirke seg inn mot roten av melketannen.

Jeanette bruker en Farenkrug elevator, et instrument som er bøyd på begge ender med ulik størrelse. Den ene enden føres innunder tankkjøttet. Den holdes i press i noen sekunder for å løsne ligamentene som holder tannen fast i knoklene. Slik jobber hun seg sakte innover til tannen løsner. Melketannen har en ganske

lang rot, så det tar litt tid. De ekstra fortennene har en ganske kort rot, og løsner raskt. En rovtann, som sitter lengre inn i kjeven, har tre røtter. De er derfor vanskeligere å trekke, og må som regel opereres ut. Men det slipper denne valpen. Tennene er ute og tre små og litt blodige hull står igjen.

- Vi trenger ikke å sy dette. Og hunden kan spise tørrfôr allerede i dag. Men ikke våtfôr, fordi det kan sette seg fast i såret. Hvis man må sy, skal hunden kun spise våtfôr slik at maten ikke ødelegger stingene, sier Jeanette, og tar av seg munnbind og operasjonslue.

Jobben er gjort og dyrepleieren vil snart klappe på en hund som er i ferd med å våkne opp. Den har fortsatt smertestillende i seg, men får likevel med seg noe som demper smertene de neste fem dagene. Og på dyrehospitalet fortsetter denne dagen med nye pasienter med andre typer plager. Men i morgen er det igjen tid for tenner. To hunder skal få fjernet tannsten.

Tannbehandling er med andre ord en stor del av veterinærenes hverdag. Og forebyggingen må vi eiere ta ansvar for. ■

For å forebygge tannproblemer

- Tannpuss: Start tidlig for å venne valpen til daglig tannpuss. Bruk tannpasta som er laget for hunder.
- Tannsteinforebyggende produkter: det finnes ulike typer tyggebein, tyggelapper og godbiter som. Bør gis daglig.
- Fôr: noen fôrtyper forebygger tannstein.
- Jevnlig tannsjekk: minst en gang i året hos dyrepleier/dyrlege

5

På gata

Hva gjør du for å ta vare på tennene dine?

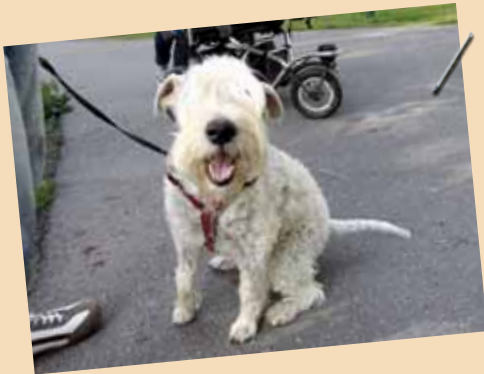
Hando (4 år) Australsk terrier

Jeg får dental stick hver dag. Og så pusser jeg tennene så ofte eieren min orker. Jeg vet at det bør gjøres hver dag, men det er ikke så lett å få til det. Foreløpig er jeg ikke plaget med tannsten.

Mia (3 år) Bull terrier

Jeg bruker dental stick, men akkurat nå er jeg på slankekur, så da blir det ikke så mye av det. Men jeg spiser tørrfôr, det er kun på lørdager at jeg får våtfôr. Jeg skulle nok pusset tennene, men det liker jeg ikke. Jeg har fått høre at tennene mine ser veldig bra ut.

Mitra (3 år) Wheaten terrier

Jeg får bare tørrfôr, og det er jo bra for tennene. Og så spiser jeg dental stick. Jeg har en tannbørste, men jeg liker ikke å bruke den. Derfor blir det ikke en puss mer enn kanskje en gang i måneden.

Emma (1 år) Fransk bulldog

Jeg har akkurat fått ny eier. Hun gir meg dental stick. Hun har hatt mange hunder før, og de har aldri vært plaget med tannsten. Hun vet at hun ikke skal gi meg godteri, men tørrfôr. Og litt grønnsaker er kanskje også bra.

Verven (6,5 år) Setter/retriever

Jeg kommer fra et strengt hjem og får ikke noe godteri. Noen gange i uka får jeg dental stick. Jeg pusser ikke tennene, men gnager en del på pinner og ben. Jeg har ikke vært plaget med tannsten, men jeg vet jo at jeg begynner å bli eldre og at det kan komme.

